

АРТЕРІАЛЬНА ГІПЕРТЕНЗІЯ У НОВОНАРОДЖЕНИХ ДІТЕЙ (ЧАСТИНА 2)

Артеріальна гіпертензія – не частий, але серйозний патологічний стан новонародженої дитини, тим більше, що її реєстрація може свідчити про наявність вроджених вад розвитку (нирок, серця) чи розвиток ятрогенних ускладнень інтенсивної терапії

Тетяна Мавропуло

Лікування

Лікування повинно бути індивідуалізованим в залежності від тяжкості та етіології АГ. Насамперед, необхідним є видалення будь-яких ятрогенних причин

гіпертензії. Наприклад, зменшення дози стероїдів, інотропних засобів, корекція програми інфузійної терапії, адекватне знеболення. Повинно бути продуманим рішення щодо використання пупочних артеріальних катетерів, потенційних нефротоксинів (аміноглікозидів, індометацина) [1, 12].

Необхідно вирішити питання про проведення хірургічної корекції виявлених вад. Досить складним є обговорення програми медикаментозної корекції артеріальної гіпертензії. Адже на тепер відсутні дані про користь медикаментозної терапії помірної гіпертензії. Спірними є рекомендації щодо тривалості проведення антигіпертензивної терапії (більшість дітей потребують короткочасного лікування, рідко більше 6 місяців) [1, 12].

Більшість антигіпертензивних препаратів не досліджені у ново-

Табл. 3. Антигіпертензивні засоби для внутрішньовенного застосування

(Mistry K., Gupta C. Neonatal Hypertension NeoReviews Jun 2017, 18 (6) e357-e37)

Група	Медикамент	Звичайна доза	Примітки
Вазодилатори	Hydralazine	0,1–0,5 мг/кг/дозу в/в кожні 6–8 год. Максимально 2 мг/кг/дозу	Може викликати тахікардію і набряки
	Sodium nitroprusside	Початок 0,2 мкг/кг/хв., інфузія	Можлива ниркова недостатність, використання >72 год. і/або дози >2 мкг/кг/хв. призводить до токсичних ефектів
		Максимально 10 мкг/кг/хв.	Не використовуйте максимальну дозу протягом більш 10 хв
Блокатори кальцієвих каналів	Nicardipine	0,5–2 мкг/кг/хв., інфузія	Можливі тахікардія і набряки
Бета-адренергічні блокатори	Esmolol	Після 7-ми днів життя	Екстравазація може викликати некроз шкіри
		50 мкг/кг/хв., інфузія; титрувати дозу від 25 до 50 мкг/кг/хв. кожні 20 хв.	Можлива гіперкаліємія, особливо при нирковій недостатності. Моніторинг калію сироватки
		Доношені 8-28 днів: початково 75 мкг/кг/хв.; титрувати дозу по 50 мкг/кг/хв кожні 20 хв.	Обережно при бронхоспазмі*
		Максимально 500 мкг/кг/хв.	Моніторинг брадикардії
	Propranolol	Початково: 0,01 мг/кг/дозу кожні 6–8 год. Максимально 0,15 мг/кг/дозу кожні 6–8 год.	
Альфа- і бета-адрено-блокатори	Labetalol	0,1–1 мг/кг/дозу в/в кожні 4–6 год.	Обережно при застійній серцевій недостатності, бронхоспазмі
		0,25–3 мг/кг/год. інфузія	
Інгібітори АПФ	Enalaprilat	5–10 мкг/кг/дозу кожні 8–24 год.	Обережно при гіпонатріємії, гіповолемії, застійній серцевій недостатності, зниженні функції нирок, гіперкаліємії, у пацієнтів, що отримують діуретики. Уникати використання у недоношених новонароджених*. Не використовувати у новонароджених при швидкості клубочкової фільтрації <30 мл/хв./ 1,73 м². Моніторинг натрію, калію і креатиніну сироватки

*. бета-блокаторів необхідно уникати при довгостроковій антигіпертензивній терапії дітей з бронхолегеневу дисплазією, у таких немовлят діуретики можуть мати позитивний ефект не тільки в контролі артеріального тиску (АТ), але і в поліпшенні функції легень

**-. ймовірно, прийнятий для використання у дітей з постконцептуальним віком 44 тижні та вище

народжених дітей, тому їх використовують *off-label*.

Дослідження *Blowey і ін. (2011)* оцінки ефективності фармакологічного лікування новонароджених з артеріальною гіпертензією показали, що найчастіше використовувались наступні групи препаратів [18]: вазодилататори – 64,2%, інгібітори ангіотензин-перетворюючого ферменту (АПФ) – 50,8%, блокатори кальцієвих каналів – 24%, альфа- і бета-блокатори – 18,4%, більш ніж 1 антигіпертензивний засіб – 45%. Тривалість антигіпертензивної терапії (медіана) склала 10 днів.

На теперішній час рекомендують лікування АГ медикаментозними засобами при показниках АТ більше 99-го процентиля відповідно до постконцептуального віку. Помірну гіпертензію можна лікувати за допомогою пероральних препаратів (табл. 3). Тяжку і/або симптоматичну гіпертензію – внутрішньовенними засобами (табл. 4) [1, 12, 19]. У пацієнтів будь-якого віку із злоякісною гіпертензією слід уникати занад-

то швидкого зниження артеріального тиску (ризик ішемії головного мозку, перивентрикулярної лейкомалачії та крововиливів). Через нестачу інформації вибір антигіпертензивних препаратів часто залежить від індивідуального досвіду клініциста.

Прогноз

При артеріальній гіпертензії внаслідок постановки пупочного артеріального катетера підвищення артеріального тиску може зберігатись протягом тривалого часу в ранньому дитячому віці. Діти можуть потребувати збільшення дози антигіпертензивних препаратів протягом перших кількох місяців життя внаслідок їх швидкого росту. В наступному відміна антигіпертензивної терапії проводиться шляхом припинення збільшення дози при подальшому рості дитини [1, 12].

Полікістоз нирок, інші форми паренхіматозних хвороб нирок, нирковий венозний тромбоз можуть викликати АГ і за межами раннього

дитячого віку. Артеріальна гіпертензія може зберігатись у дітей, прооперованих з приводу стенозу ниркової артерії чи коарктації аорти [1, 12].

Довгострокові ускладнення гіпертензії новонароджених, довгострокові ефекти прийому антигіпертензивних препаратів (інгібіторів АПФ, блокаторів кальцієвих каналів) на тепер невідомі [1, 12].

Багаторічна стійка гіпертензія може призвести до ускладнень: гіпертрофія лівого шлуночка, енцефалопатія, ретинопатія.

Моніторинг АТ повинен проводитись при наступному амбулаторному спостереженні дітей, що мали АГ в період новонародженості. Крім того, моніторинг АТ повинен проводитись у дітей з бронхолегеневою дисплазією при виписці і в наступному (можливий розвиток АГ після виписки).

УЗ дослідження нирок повинне бути проведене через 6–12 місяців після виписки у дітей раннього віку з артеріальною гіпертензією [1, 12].

Табл. 4. Антигіпертензивні засоби для орального застосування

(Mistry K., Gupta C. Neonatal Hypertension NeoReviews Jun 2017, 18 (6) e357-e37)

Група	Медикамент	Звичайна доза	Примітки
Блокатори кальцієвих каналів	Amlodipine	0,1–0,5 мг/кг/день <i>per os</i> один раз в день	Може викликати тахікардію і набряки
Інгібітори АПФ	Captopril	Доношені 0–7 днів: початково 0,01 мг/кг/дозу <i>per os</i> кожні 8–12 год.	Обережно при гіпонатріємії, гіповолемії, тяжкій застійній серцевій недостатності, зниженні функції нирок, гіперкаліємії, у пацієнтів, що отримують діуретики
		Доношені >7 днів: початково: 0,05–0,1 мг/кг/дозу <i>per os</i> кожні 8–24 год.	Уникати використання у недоношених новонароджених*
		Максимально 0,5 мг/кг/дозу <i>per os</i> кожні 6–24 год.	Не використовувати у новонароджених при швидкості клубочкової фільтрації <30 мл/хв/1,73 м ²
	Enalapril	Від 0,04 до 0,1 мг/кг/день, <i>per os</i> кожні 12–24 год.	Моніторинг натрію, калію і креатиніну сироватки
		Максимально 0,27 мг/кг/добу у новонароджених, 0,58 мг/кг/добу у дітей раннього віку.	
	Lisinopril	Від 0,07 до 0,1 мг/кг/дозу раз в день <i>per os</i>	
		Максимально 0,5 мг/кг/день <i>per os</i>	
Бета-адренергічні блокатори	Propranolol	0,25 мг/кг/дозу <i>per os</i> кожні 6–8 год.	Можлива гіперкаліємія, особливо при нирковій недостатності. Моніторинг калію сироватки
		Максимально 5 мг/кг/день <i>per os</i>	Обережно при бронхоспазмі** Моніторинг брадикардії
Альфа- і бета-адреноблокатори	Labetalol	1–3 мг/кг/день <i>per os</i> кожні 12 год.	Обережно при застійній серцевій недостатності, бронхоспазмі
		Максимально 10–12 мг/кг/день	
Діуретики	Chlorothiazide	20–40 мг/кг/день <i>per os</i> кожні 12 год.	Моніторинг гіперкальціємії, гіпокаліємії, гіпохлоремічного алкалозу, гіпонатріємії і гіпомангніємії
	Spironolactone	1–3 мг/кг/день <i>per os</i> каждые 12–24 год.	Осторожно при почечной недостаточности
			Монитор для гиперкалиемии
Центральний α-агоніст	Clonidine	3–10 мкг/кг/день <i>per os</i> кожні 8–12 год.	Може викликати пригнічення ЦНС і брадикардію
		Максимально 25 мкг/кг/день <i>per os</i>	Уникайте різкого припинення, що може привести до серйозного рикошету гіпертензії
Вазодилататори	Hydralazine	0,25–1 мг/кг/дозу <i>per os</i> кожні 6–8 год.	Може викликати тахікардію і набряки
		Максимально 7,5 мг/кг/день <i>per os</i>	
	Minoxidil	0,1–0,2 мг/кг <i>per os</i> один раз в день	Дуже потужний вазодилататор, зазвичай резервується для важкої рефрактерної гіпертензії
		Максимально 1 мг/кг/день <i>per os</i> кожні 12–24 год.	Може привести до затримки рідини, перикардіального випоту і тахікардії

* ймовірно, прийнятні для використання у дітей з постконцептуальним віком 44 тижнів і вище.

** бета-блокаторів необхідно уникати при доводостроковій антигіпертензивній терапії дітей з бронхолегеневою дисплазією, у таких немовлят діуретики можуть мати позитивний ефект не тільки в контролі артеріального тиску (АТ), але і в поліпшенні функції легень.

Запитання – відповіді**1. Чи рекомендується рутинна оцінка АТ у здорових доношених новонароджених?**

Не рекомендується, але вимірювання артеріального тиску має важливе значення у новонароджених, що надійшли у відділенні інтенсивної терапії, тому що вони мають більш високий ризик АГ.

2. Коли починати терапію?

Більшість експертів вважають, що важка гіпертонія (АТ більше, ніж 99-й перцентиль для постконцептуального віку) повинна лікуватись фармакологічними засобами.

3. Чи потрібен моніторинг АТ після виписки з ОІНН?

У дітей, що мали неонатальну гіпертензію, АТ повинен контролюватися навіть після нормалізації АТ.

Можливі збереження АГ і порушення розвитку нирок пізніше.

Повний перелік літератури знаходиться у редакції.

